

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Kong Harald og Ansgar.

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Kong Harald og Ansgar.", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1826_436A-txr-root.pdf (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

Oversigt over tryk og manuskripter

Manuskripter

Der er bevaret to manuskripter til digtet "Ansgar ɔ: Æsger" i fascikel 388.106-107 i Grundtvig-arkivet på Det Kongelige Bibliotek.

Tryk

Nummer i *Bibliografien*: 436A (2. udgave 1865: 436B).

Kong Harald og Ansgar. Rim-Blade af Danmarks Kirke-Bog til Jubel-Aaret udkom på den Wahlske Boghandlings Forlag i København. Bogen var skrevet i anledning af fejringen af tusindåret for Ansgars komme til Danmark i 826. Jubilæumsfestligheden var fastlagt til 1. pinsedag, den 14. maj 1826. Bogen udkom officielt den 9. maj 1826. Grundtvig havde dog dagen før været i audiens hos kong Frederik 6. og havde her overrakt ham et eksemplar sammen med et af de nyligt udkomne *Danske Høitids-Psalmer til Tusindaars-Festen*.

Bogen indeholder hyldestdigtet "Dansk Jubel-Hilsen til Kong Frederik den Sjette" og en digtkreds bestående af digtene: "Harald Klak", "Ansgar ɔ: Æsger", "Rimbert" og "Christi Kirke".

2. udgave udkom omkring den 31. januar 1865 på Karl Schönbergs Forlag i København og blev trykt i G.S. Wibes Bogtrykkeri. 2. udgaven blev udsendt i anledning af tusindåret for Ansgars død i 865, der blev højtideligholdt med en stor mindefest i Kasino den 3. februar 1826, hvor bl.a. Grundtvig talte.

I 2. udgave er hyldestdigtet til Frederik 6. udeladt, og digtene har nogen varians i forhold til førstetrykket.

Den samlede digtkreds blev kun genudgivet i 2. udgaven, men i Grundtvigs levetid blev de enkelte digte genoptrykt i forskellige publikationer, se under de enkelte digte.

" Harald Klak "

- Grundtvig, N.F.S. (1865) *Kong Harald og Ansgar. Rim-Blade af Danmarks Kirke-Bog til Jubel-Aaret*, 2. udg. [1826], s. 3-17. København

" Ansgar ɔ: Æsger "

- [Grundtvig, N.F.S.] (1853) *Ansgarius, Nordens Apostel*, udg. af det slesvigske Traktat-Selskab, no. 16. Haderslev [særtryk]
- Rimbert (1863) *Ansgars Levnetsbeskrivelse af Erkebiskop Rimbert*, overs. P.A. Fenger, s. 116-136. København
- Grundtvig, N.F.S. (1865) *Kong Harald og Ansgar. Rim-Blade af Danmarks Kirke-Bog til Jubel-Aaret*, 2. udg. [1826], s. 17-34. København

" Rimbert "

- Rimbert (1863) *Ansgars Levnetsbeskrivelse af Erkebiskop Rimbert*, overs. P.A. Fenger, s. 137-139. København
- Grundtvig, N.F.S. (1865) *Kong Harald og Ansgar. Rim-Blade af Danmarks Kirke-Bog til Jubel-Aaret*, 2. udg. [1826], s. 35-36. København

“Christi Kirke. Dronning over Vide-Slet”

- Grundtvig, N.F.S. (1865) *Kong Harald og Ansgar. Rim-Blade af Danmarks Kirke-Bog til Jubel-Aaret*, 2. udg. [1826], s. 37-50. København

Af udvalgte strofer af digtet er der efter Grundtvigs levetid dannet en salme og en sang (se *Bibliografien*, bind 1, s. 207).

Manuskriptbeskrivelse

“Ansgar ɔ: Æsger”

To manuskripter findes i fasc. 388.106-107, Grundtvig-arkivet, Det Kongelige Bibliotek, København.

Manuskriptet i fasc. 388.106 er et ufuldstændigt udkast på 34 vers til indledningen af digtet. Manuskriptet indeholder nogle ændringer.

Manuskriptet i fasc. 388.107 er et kort udkast på 13 vers til en alternativ indledning til digtet og bærer spor af bearbejdelser i flere lag. Manuskriptets grundform er trykt i *Poetiske Skrifter* 5 1883, s. 420 og kan ses transskriberet i indledningen, afsnittet Indledningsvers.

For en nærmere beskrivelse af de to manuskripter henvises til *Registranten* 20, se fasc. 388.106-107.

Til de øvrige digte er der ikke fundet manuskripter.

Bibliografisk beskrivelse

Formler

Formatbestemmelse

8°

Bogens format er oktav. Størrelsen på blade, hvis bredde er ubeskåret, er (h × b) 197 × 110-115 mm (eksemplar 2 i afsnit 3.4: “Intern varians”). Alle sete eksemplarer er beskåret i højden.

Kollationsformel

π2 1-28 36 44 (= 28 blade)

Bogen består af et præliminært, usigneret læg på to blade, to læg på hver otte blade, et læg på seks blade og et læg på 4 blade.

Der anvendes ikke kustoder.

Signaturformel

\$2 signeret (÷ 32, 42)

Alle signerede læg har signatur med arabertal på første blad samt arabertal med asterisk på andet blad med undtagelse af læg 3 og 4, der mangler signatur på andet blad.

Pagineringsformel

28 blade, pagineret [4], 1, 2-52 [= iv, 48]

Bogens præliminære læg har fire upaginerede sider. Der er desuden stum paginering på den første side af læg 1, mens side 2-52 er pagineret med arabertal.

Indholdsoversigt

[i] *titelblad*. [ii] *motto*. [iii-iv] *hyldestdigt*. [1]-16: Harald Klak. 16-34: Ansgar ♂: Æsger. 35-36: Rimbart. 37-52: Christi Kirke.

Typografi og papirkvalitet

Kolumnestørrelse

I *Kong Harald og Ansgar* 1826 har en normal side en kolumnestørrelse (h × b) på ca. 131 × 53-70 mm.

Skriftsnit

Værket er trykt med det gotiske skriftsnit fraktur. På titelbladet og i overskriften til hyldestdigtet er det gotiske skriftsnit tekstur dog brugt i ca. hver anden linje vekslende med fraktur. Endelig er bogtrykkerens navn skilt ud ved at være i det gotiske skriftsnit schwabacher (se faksimile af titelbladet).

Fremhævelser og skriftarter

Grundtekstens primære fremhævelsesmiddel er spatiering (anvendt første gang i titelbladets første linje). Sekundære fremhævelsesmidler er skriftgrad, f.eks. i første verslinje i hyldestdigtets strofer, og halvfed eller en kombination af skriftgrad, halvfed og spatiering (anvendt første gang i titelbladets anden linje) (se faksimile af titelbladet).

Digtkredsens første digt indledes med en uncial.

Skriftgrader

Der er brugt fem forskellige skriftgrader, som alle er repræsenteret på titelbladet: Størst skriftgrad har "Kong Harald og Ansgar", næststørst "Rim-Blade", "Danmarks Kirke-Bog" og "Jubel-Aaret". Herefter følger i stadig mindre skriftgrad: "Nik. Fred. Sev. Grundtvig", "af"/"til"/"Ved", der har samme skriftgrad som brødteksten, og "residerende Capellan ved Vor Frelzers Kirke" (se faksimile af titelbladet).

Skillestreger

Der anvendes syv typer skillestreger, der alle er centrerede:

- En prydstreg i klummens bredde og tykkest på midten (anvendt øverst på siden, hvor brødteksten begynder, s. [1])
- Samme prydstreg i mellemstørrelse (anvendt første gang mellem de to dele af titlen på titelbladet)
- Samme prydstreg, lille (anvendt første gang mellem titel og forfatterangivelse på titelbladet)
- En dobbeltstreg bestående af en tyk og en tyndere streg i klummens bredde (brugt på titelbladet)
- En kort, tynd skillestreg (brugt på titelbladet)
- En mellemlang, tynd skillestreg (brugt mellem 1. og 2. digt, s. 16)
- En mellemlang bølgestreg (anvendt som afslutning på værket, s. 52)

Papirkvalitet

Der er set eksempler på to forskellige papirkvaliteter, trykpapir og skrivepapir. Det var typisk for førsteoplagene af Grundtvigs værker, at en mindre del af oplaget blev trykt på finere og dyrere papir (jf. Johansen 1951, s. 73).

Begge papirtyper er håndgjorte. Trykpapiret, der er ribbet, med kædelinjer og uden vandmærke, er forholdsvist tyndt, træholdigt og groft (eksemplar 2 og 3, afsnittet "Intern varians"). Skrivepapiret er velin, uribbet og uden kædelinjer, men med vandmærke (C & I HONIG) (eksemplar 1, afsnittet "Intern varians").

Omslag

Det originale omslag er kun fundet i eksemplar 1, Det Kongelige Biblioteks eksemplar, og heraf kun forsiden (DA 1.-2.S 53 8°, stregkode 1 1 53 0 8 05750 0; ejersignatur: Oldenburg). Omslaget er af groft papir i en støvet rosa nuance. Omslagets titel "Kong Harald / og / Ansgar." er trykt med tekstur inden i en ramme opbygget af røsbener, der måler 143 x 82 mm. Over rammen i øverste højre hjørne er med blæk skrevet "1826". På omslagets bagside (verso) står signaturen "Oldenburg" i øverste venstre hjørne (se faksimiler af omslagets forside og bagside). Det Kongelige Biblioteks stempel ses på indersiden af permen.

Eksemplar 1, hvorfra alle faksimilerede sider stammer, er senere indbundet i et halvlæderbind med forsats i håndgjort papir (se faksimile af bindets forside).

Ved venstre rand af titelbladene i eksemplar 2 og 3 (se afsnittet "Intern varians") kan ses rester af påklæbde, men nu fjernede omslag i mellem- og lyseblå nuancer.

Eksemplar 2, Grundtvig Biblioteket (3.3 ex. 1; ejersignatur: Magnus Stevns, Herlev), er senere indbundet i marmorert papbind med ryg og hjørner af grønt kunstlæder.

Eksemplar 3, Grundtvig Biblioteket (3.3 ex. 2; ejersignatur: Karl Schønberg), er senere indbundet i sort- og gulmeleret papbind med ryg og hjørner i sort shirting.

Intern varians

Der er ved intern kollation af tre eksemplarer af førstetrykket ikke konstateret intern varians. Følgende tre eksemplarer er blevet kollationeret:

- Det Kongelige Biblioteks eksemplar (DA 1.-2.S 53 8°, stregkode 1 1 53 0 8 05750 0; ejersignatur: Oldenburg; Det Kongelige Biblioteks stempel)
- Grundtvig Bibliotekets eksemplar (3.3 ex. 1; ejersignatur: Magnus Stevns, Herlev)
- Grundtvig Bibliotekets eksemplar (3.3 ex. 2; ejersignatur: Karl Schønberg; stemplet B[ogsamlingen] G[rundtvigs] H[us] og stemplet K[irkeligt] S[amfund af] 1898)

Eksemplar 1 er valgt som det bedste tekstgrundlag, da trykket står tydeligst på den gode papirkvalitet. Desuden findes der især i eksemplar 3 flere slidte bogstaver, f.eks. er "a" i "fra," næsten usynligt, og kommaet mangler (s. 11 vers 21).

Udgivelsesmåde

Kong Harald og Ansgar udkom på Den Wahlske Boghandlings Forlag. I *Adresseavisen* fra den 9. maj stod følgende notits: "Fra pressen er udkommet: / *Kong Harald og Ansgar. Rim-Blade af Danmarks Kirke-Bog til Jubel-Aaret*, ved N.F.S. Grundtvig, residerende Capellan ved Vor Frelsers Kirke. Prisen er 32 sk. heftet. / Wahlske Boghandling / Ulfeldtsplads Nr. 118." Oplagstallet kendes ikke.

Om værkets popularitet kan siges, at der ved en opgørelse over restoplag af Grundtvigs værker i 1858 blev optalt 41 usolgte eksemplarer af bogen (Johansen 1951, s. 74). 2. udgave blev udsendt i 1865.

Tekstkritik

Anvendt litteratur

- (1826) *Kjøbenhavns kongelig alene privilegerede Adressecomptoirs Efterretninger*, årg. 68 nr. 107, 9. maj 1826 (*Adresseavisen*)
- *Bibliografien*, se Johansen, Steen (1948-1954)
- Brun, H. (1882) *Biskop N.F.S. Grundtvigs Levnedsløb, udførligst fortalt fra 1839. Et Bidrag*, bind 2. Kristiania, Kolding, København
- Johansen, Steen (1948-1954) *Bibliografi over N.F.S. Grundtvigs Skrifter*, bind 1-4. København
- Johansen, Steen (1951) "Om Grundtvig-Udgaver" i *Grundtvig-Studier* 1951, s. 69-91. København